

OLMALA

YLIVIESKAN TILA:

977-406-0012-102 Vanhaolmala

RAKENNUSHISTORIASELVITYS, päivitetty 12.4.2024

YLIVIESKAN KAUPUNKI
Maankäyttöpalvelut

OLMALA

YLIVIESKAN TILA:

977-406-0012-102 Vanhaolmala

RAKENNUSHISTORIASELVITYS

Ylivieskan kaupunki, Maankäyttöpalvelut

Risto Suikkari 2016

Esa Taka-Eilola 2024

Antto Lehto 2024

Kansikuva:

Suomen Ilmakuva Oy 2011.

SISÄLLYS

JOHDANTO	4
1. NYKYTILANNE	6
977-406-0012-102 Vanhaolmala.....	6
2. SUOJELUTILANNE JA KAAVOITUS.....	7
3. RAKENNUSTEN KÄYTTÖ JA RAKENTAMISEN VAIHEET	7
4. RAKENNUSTEN KUNTO JA SÄILYNEISYYS (LOKAKUU 2015)	8
YHTEENVETO	11
LÄHTEET	11
I PAINAMATTOMAT LÄHTEET	
II HAASTATTELUT JA KIRJEENVAIHTO	
III SÄHKÖISET LÄHTEET	
IV KIRJALLISUUSLÄHTEET	
V KARTAT	
VI VALOKUVAT	

Kuva 1. Ote Männistön kaupunginosan Olmalan alueen (Olmala II) asemakaavan uudesta luonnoksesta. Nuoli osoittaa tarkasteltavan kiinteistön sijainnin.

JOHDANTO

Selvityksen kohteena on Ylivieskan Männistön (8.) kaupunginosassa sijaitsevalla asemakaavattomalla ns. Olmalan alueella Kalajokeen laskevan Katajaojan varressa sijaitsevan Vanhaolmalan tilan rakennukset. Ajoyhteys rakennuksille on Niemelänkyläntieltä, noin 2 km Ylivieskan ydinkeskustasta luoteeseen.

Selvitys liittyy Olmala II-alueen asemakaavan valmisteluun. Aluetta koskevan asemakaavan valmistelumateriaali (kaavaluonnos) on ollut aiemmin nähtävillä 31.8. – 30.9.2015. Selvitys on laadittu vuonna 2016 Pohjois-Pohjanmaan museon aiemmasta kaavaluonnoksesta antaman lausunnon (30.9.2015) pohjalta.

Olmalan alueella sijaitsee keskeisiä yksityisessä omistuksessa olevia kiinteistöjä. Maanomistajien kanssa on neuvoteltu maankäyttösopimuksista. Alueen laajentumisen ja muuttuneiden aikataulujen johdosta osallistumis- ja arviointisuunnitelma (2023) sekä asemakaavaluonnos (2024) päätettiin tuoda uudelleen nähtäville.

Edellä mainitussa Pohjois-Pohjanmaan museon vuoden 2015 lausunnossa esille nostettujen Koivulan (Olmala) ja Heinon tilojen rakentunut tilanne on muuttunut siten, että Koivulan vanhat rakennukset on purettu ja tilalle on rakennettu omakotitalo piharakennuksineen vuonna 2022. Heinon tilan rakennuksille on myönnetty purkulupa tammikuussa 2024. Tämän johdosta tämä päivitetty rakennushistoriaselvitys keskittyy yksinomaan Vanhaolmalan tilan rakennuksiin.

Rakennuskohtaisiin tietoihin on sisällytetty seuraavat perustiedot: rakentumisen ja käytön historia pääpiirteissään, arkkitehtuurin kuvailu (rakennustapa), valokuvadokumentointi digitaalisina kuvina, säilyneisyyden ja rakennuksen kunnon kuvaus sekä rakennuksen arvotus perusteluineen.

Lähdeluetteloon on merkitty kaikki käytetyt lähteet.

Kohteessa tehtiin paikan päällä ulkoasun alustava inventointi 6.-7.10.2015. Rakennusten ulkoasu ja julkisivujen tärkeimmät piirteet valokuvattiin. Tilan rakennuksiin (päärakennus, aitta ja saunarakennus) pääsi sisälle. Lisäksi tehtiin arkistohakua, haastateltiin omistajaa sekä laadittiin raportti. Selvitystyön suoritti Ylivieskan kaupungin maankäyttöyksikkö kaupunginarkkitehti Risto Suikkarin johdolla.

1. NYKYTILANNE

Olmalan alue on vanhaa maatalousaluetta, jolle on sijoittunut Niemelänkyläntien varteen uutta rakennuskantaa vanhojen lomaan. Kiinteistönomistus periytyy vanhoista tilusjaoista, ollen monimuotoista. Tarkastelun kohteena olevaa tilaa vastapäätä Katajaojan itäpuolella sijaitsee asemakaavoitettu jo rakentunut pientaloalue, joka rajautuu Katajaojan itäreunan puistovyöhykkeeseen.

Vanhaolmalan kantatila on nykyisin Ylivieskan kaupungin omistuksessa. Kiinteistöstä muodostetulla määrälalla sijaitsevat rakennukset ovat yksityisessä omistuksessa. Kiinteistön rekisteritunnus, osoitetiedot sekä tilan koko on¹:

- 977-406-0012-102 Vanhaolmala. Asuinrakennuksen osoitteeksi on merkitty Niemelänkyläntie 21, 84100 Ylivieska. Tilan kokonaispinta-ala on 1,872 ha.

Tilan rakennukset sijaitsevat tasaisella maalla lähellä niiden itäpuolella virtaavaa Katajaojan penkkaa.

977-406-0012-102 Vanhaolmala

Tila on asumaton. Tilalla on kolme rakennusta: lautaverhottu hirsirunkoinen asuinrakennus, hirsirakenteinen kaksikerroksinen aitta sekä pienehkö lautaverhottu saunarakennus. Pihaan johtavan tien vieressä, sen luoteispuolella on nähtävissä puretun tallirakennuksen kivijalan jäänteitä.

Kuva 2. Vanhaolmalan pihapiiriä. Kookas aitta ja päärakennus (2015).

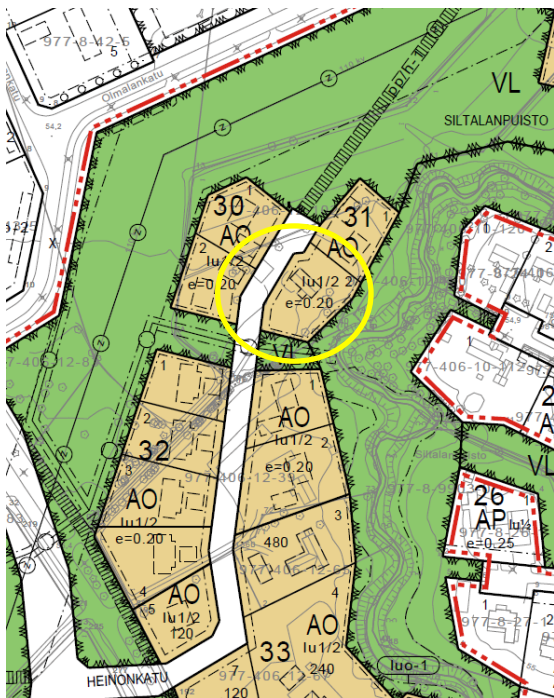
¹ III, Ylivieskan rakennusvalvonnan Facta -tietokanta sekä KTJ-kiinteistötietokanta.

2. SUOJELUTILANNE JA KAAVOITUS

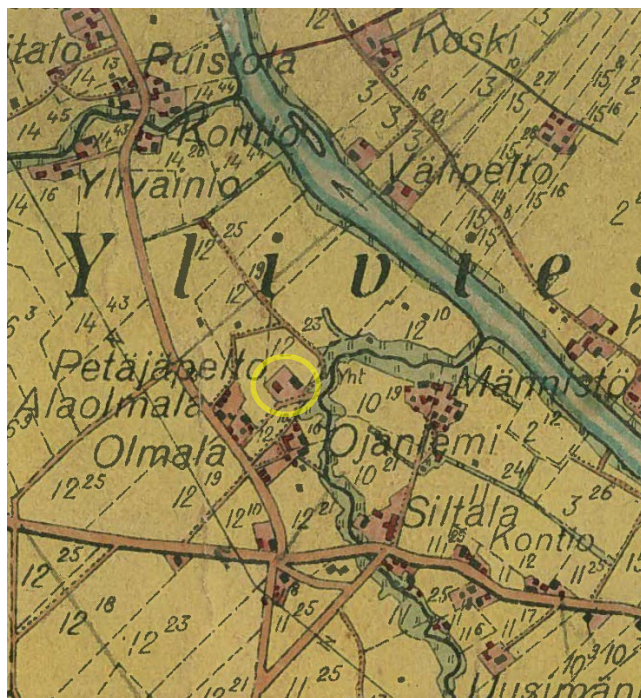
Alue on asemakaavoittamatonta. Rakennukset sijoittuvat alueelle, joka on vuonna 2011 hyväksytyssä Ylivieskan keskustan yleiskaavassa 2030 osoitettu asuinpientaloalueeksi (AP).

Rakennuksille ei ole yleiskaavassa osoitettu suojelumerkintöjä, eikä niistä löydy mainintaa ELY:n tai maakuntaliiton kulttuuri- tai rakennustaiteellisesti arvokkaiden rakennusten listauksista.

Alueelle, jolla kiinteistö sijaitsee, ollaan laatimassa asemakaavaa (Männistö, Olmala II). Aiempi asemakaavaluonnos on ollut nähtävillä 31.8. – 30.9.2015, uusi luonnos asetetaan nähtäville vuoden 2024 aikana. Kaavaluonnoksessa Vanhaolmala sijoittuu korttelin 31 tontille 2. Kaava mahdollistaa asuinrakennuksen säilymisen ja piharakennusten siirtämisen tontille.

Kuva 3. Ote asemakaavaluonnoksesta. Vanhaolmala ympyröity.

Kuva 4. Ote pitäjänkartasta vuodelta 1937.

3. RAKENNUSTEN KÄYTTÖ JA RAKENTAMISEN VAIHEET

Olmalan talon taustaa

Vanhaolmalan tila on aikanaan kuulunut Olmalan suurtilaan (12:0), joka on halottu osiin vuonna 1838.

Vanhaolmala

Perimätiedon mukaan Vanhaolmalan asuinrakennus on siirretty nykyiselle paikalleen Niemelänkyläntien varrelta 1920-luvulla. Rakennuksen nykyinen ulkoverhous on tuolta ajalta.

Vuoden 1937 mittauksiin perustuvassa vuonna 1942 painetussa Pitäjän kartassa näkyy tilan päärakennus aittoineen. Päärakennus on kartassa nykyisellä paikallaan, mutta aittarakennuksen suuntaa on myöhemmin käännetty 90 astetta.

4. RAKENNUSTEN KUNTO JA SÄILYNEISYYS (LOKAKUU 2015)

Kuva 4. Vanhaolmalan asuinrakennuksen pääjulkisivu (2015).

Julkisivut ja ulkopinnat

Rakennus on pystyrimalaudoituksella verhottu nurkkasalvostekniikalla rakennettu harjakattoinen hirsirakennus. Julkisivun punainen keittomaalaus on kauhtunut mutta muuten julkisivuverhous on tyydyttävässä kunnossa. Korkea kuisti on ikkunoiden yläosaltaan vaakalaudoitettu. Kuisti on hieman painunut. Rakennuksessa on alkuperäiset ikkunat, jotka ovat kohtuullisessa kunnossa.

Katto

Rakennuksessa on vanhan pärekaton päälle asennettu profiilipeltikate, joka vaikuttaa ehjältä. Räystäät on varustettu vesikouruilla ja syöksytorvilla.

Perustus

Rakennuksessa on rossipohja ja porakiviperustus. Perustuksissa on tuuletusaukot. Rossipohjan alus on täynnä ajan saatossa kertynyttä roinaa. Lattian alusrakenteet vaikuttavat kuitenkin kuivilta.

Sisätilat

Pärekatto on näkyvillä ullakkotilassa. Ullakon rakenteet näyttävät hyväkuntosilta ja kuivilta. Ullakon päädyissä on ns. kesähuoneet, joiden ikkunoiden alapuolella on seinän sisäpinnassa kosteusjälkiä.

Asuinkerroksen sisätilat rakenteineen vaikuttavat kuivilta. Tilat ovat olleet kesäkäytössä. Rakennuksen tuvan keskellä on lattialuukku, josta pääsee kellaritilaan. Kellaritilassa on omistajien kertoman mukaan ollut ajoittain vettä.

Tilan muut rakennukset

Harjakattoinen hirsirakenteinen verhoamaton aitta on vinossa ja alimmat hirret vaativat kengittämistä. Rakennuksessa on vanhan pärekaton päälle asennettu peltikate, jonka harjalta päivä paistaa läpi. Kattovuodot ovat aiheuttaneet lahovaurioita aitan välipohjan rakenteissa. Hirsien sisäpinnassa on näkyvillä kirjoitusta ainakin vuosilta 1909 ja 1922.

Kuva 5. Vanhaolmalan kaksikerroksinen hirsiaitta (2015).

Kuva 6. Kirjoitusta Vanhaolmalan aitan hirsien sisäpinnassa (2015).

Pihapiirissä on myös pienehkö harjakattoinen betonilaatalle perustettu puurunkoinen lautaverhottu saunarakennus, jonka kunto on kohtalainen.

Kuva 7. Vanhaolmalan saunarakennus (2015).

YHTEENVETO

Vanhaolmalan tila rakennuksineen liittyy Olmalan alueen asuttamiseen ja paikallishistoriaan. Rakennukset ovat kuitenkin jo hyvin puutteellisessa kunnossa ja vaatisivat käyttöön otettaessa mittavia korjaustoimenpiteitä. Alueelle laadittavassa asemakaavassa tonttijaottelu mahdollistaa asuinrakennuksen säilymisen ja piharakennusten siirtämisen tontille.

LÄHTEET

I PAINAMATTOMAT LÄHTEET

- Verohallinnon kiinteistöluettelo.
- Ylivieskan kaupungin maanomistusasiakirjojen arkisto.
- Ylivieskan kaupungin henkikirjat.

II HAASTATTELUT JA KIRJEENVAIHTO

III SÄHKÖISET LÄHTEET

- Facta, Ylivieskan kaupungin rakennusvalvonnan Facta -kiinteistötietokanta.
- KTJ, Kuntien kiinteistötietokanta.

IV KIRJALLISUUSLÄHTEET

- Pieskä Sinikka: Olmala. Ylivieska 2011 (omakustanne).

V KARTAT

- Pitäjänkartta, lehti 710/252 Ylivieska. Mitattu 1937, painettu 1942.
- Veroluokituskartta, lehti 64 Ylivieska. MML 1957.

VI VALOKUVAT

- Kuvat, joissa ei ole erikseen mainittu kuvalähdettä: Risto Suikkari 2015.